

КОВАЛЕНКО Р. І.,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 346.3

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.66>

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ЗАГРОЗ

Стаття присвячена проблемі визначення поняття «безпека» в сучасних умовах глобалізації та технологічних змін. Автор зазначає, що традиційні підходи до безпеки, зосереджені на військових аспектах, стають недостатніми. На перший план виходять питання інформаційної, соціальної та екологічної безпеки. Глобалізація та цифрова трансформація впливають на економічні системи, соціальні відносини та безпеку в цілому, роблячи загрози глобальними та взаємозалежними.

Особливу увагу приділено транснаціональному характеру сучасних загроз, таких як кібербезпека, тероризм, організована злочинність, які виходять за межі окремих держав і потребують міжнародної співпраці. Автор акцентує увагу на необхідності міждисциплінарного підходу до безпеки, що враховує технологічні, правові, економічні та соціальні аспекти.

Соціальні нерівності та нестабільність створюють додаткові загрози безпеці, сприяючи радикалізації та конфліктам. Військові конфлікти, зокрема війна в Україні, суттєво впливають на продовольчу, фінансово-економічну та соціальну безпеку, порушуючи ланцюги постачання і призводячи до соціальної нестабільності. Таким чином, автор робить висновок про важливість глобальної координації зусиль для протидії сучасним викликам безпеки, що вимагає нових підходів і комплексних рішень.

Ключові слова: глобалізація, інформаційна безпека, соціальна безпека, кібербезпека, транснаціональні загрози, міжнародна співпраця, цифрова трансформація, екологічна безпека, соціальні нерівності, продовольча безпека.

Kovalenko R. I. Modern security challenges in globalization and digital transformation: an interdisciplinary approach to addressing threats

The article is dedicated to the issue of defining the concept of «security» in the modern context of globalization and technological changes. The author notes that traditional approaches to security, focused on military aspects, are becoming insufficient. Information, social, and environmental security issues come to the forefront. Globalization and digital transformation affect economic systems, social relations, and security as a whole, making threats global and interdependent.

Particular attention is paid to the transnational nature of modern threats, such as cybersecurity, terrorism, and organized crime, which extend beyond individual states and require international cooperation. The author emphasizes the need for an interdisciplinary approach to security, which takes into account technological, legal, economic, and social aspects.

Social inequalities and instability create additional security threats, contributing

to radicalization and conflicts. Military conflicts, particularly the war in Ukraine, significantly affect food, financial-economic, and social security, disrupting supply chains and leading to social instability. Thus, the author concludes on the importance of global coordination efforts to counter modern security challenges, which requires new approaches and comprehensive solutions.

Key words: *globalization, information security, social security, cybersecurity, transnational threats, international cooperation, digital transformation, environmental security, social inequalities, food security.*

Вступ. Відсутність єдиного визначення терміну «безпека» значно ускладнює розуміння та підхід до вирішення безпекових питань як на теоретичному, так і на практичному рівні. Традиційні визначення, зосереджені на військових аспектах, стають недостатніми в сучасних умовах, де все більше уваги приділяється таким аспектам, як людська, екологічна та інформаційна безпека. Невизначеність у концептуалізації безпеки може призвести до неоднозначності в оцінці загроз і розробці стратегій їх подолання, що впливає на ефективність політик безпеки на всіх рівнях. Тому, необхідність подальшого уточнення та дослідження поняття «безпека» є важливим кроком для створення більш дієвих та комплексних механізмів забезпечення безпеки у сучасному світі.

Постановка завдання. Глобалізація та технологічні зміни вносять значні корективи у визначення безпеки, вимагаючи адаптації існуючих теоретичних рамок для вирішення сучасних викликів [1]. У контексті цифрової трансформації особливу увагу слід приділяти інформаційному середовищу, яке безпосередньо впливає на економічні системи та бізнес через розвиток електронної комерції та кібербезпеку. Крім того, соціальні відносини є важливим чинником соціальної безпеки, впливаючи на стабільність та розвиток суспільства. Це підкреслює необхідність комплексного підходу до забезпечення безпеки в умовах сучасного світу [2].

Робота Юськіва Х. В. підкреслює, що глобалізація суттєво змінила характер загроз, зробивши їх взаємозалежними та глобальними. Загрози, які раніше були локальними, тепер поширюються на міжнародному рівні з високою швидкістю. Окрім військових загроз, сучасний світ стикається з соціально-економічними, екологічними, інформаційними та політичними викликами. Глобалізація також створила нові загрози, які впливають на всі аспекти функціонування держав, що вимагає комплексного підходу до забезпечення безпеки.

Сучасні загрози набули транснаціонального характеру, що значно ускладнює їх контроль і протидію. Такі явища, як тероризм, торгівля наркотиками, кіберзагрози та інші форми організованої злочинності, виходять за межі окремих держав і вимагають міжнародної співпраці для ефективного вирішення цих проблем. Необхідність глобальної координації та впровадження спільних стратегій для протидії транснаціональним загрозам.

Автор робить висновок, що боротьба з новими загрозами вимагає координації спільних зусиль між державами та міжнародними інститутами. Оскільки сучасні загрози мають глобальний характер, безпека більше не може бути забезпечена лише на національному рівні. Важливість міжнародної співпраці для ефективного реагування на виклики, які виходять за межі окремих держав [3].

Виклики та нові тенденції у сфері безпеки вимагають міждисциплінарного підходу, враховуючи технологічні зміни та глобалізацію. З розвитком технологій виникають нові загрози, такі як кібератаки та гібридна війна, що потребують комплексного підходу, який поєднує технічні, правові, економічні та соціальні аспекти. Глобалізація також призводить до зростаючої взаємозалежності між державами, ускладнюючи питання безпеки на міжнародному рівні. Таким чином, для ефективного вирішення сучасних проблем безпеки необхідно залучати знання з різних галузей, створюючи комплексні рішення, що враховують усі аспекти цих загроз.

Сучасні загрози не обмежуються кордонами окремих держав, тому для їх ефективного подолання необхідні спільні зусилля міжнародних організацій, державних установ та

приватного сектору. Координація та співпраця на міжнародному рівні стають вирішальними факторами у забезпеченні безпеки, оскільки жодна держава не може самотійно впоратися з глобальними викликами.

Соціальні нерівності та нестабільність значно підсилюють загрози безпеці, створюючи умови для соціальної напруги та конфліктів. Економічні диспропорції та відсутність доступу до ресурсів можуть підірвати довіру до інститутів і сприяти радикалізації, а також корелюють із підвищеною злочинністю та насильством. Тому, при розробці стратегій соціальної безпеки необхідно враховувати ці фактори, щоб ефективно реагувати на сучасні виклики та забезпечити стабільність і захист.

Соціальні нерівності підвищують ризики безпеки, сприяючи зростанню соціальної напруги, конфліктів і злочинності. Врахування соціальних аспектів і залучення соціальних наук у розробку стратегій безпеки можуть допомогти створити більш стійкі та справедливі суспільства. Міждисциплінарний підхід дозволяє комплексно розглядати всі аспекти сучасних загроз, що забезпечує більш ефективне реагування на виклики безпеки в умовах глобальних змін.

Однією з основних проблем у визначенні безпеки є її суб'єктивний і динамічний характер. Різні зацікавлені сторони можуть сприймати безпеку по-різному, а її тлумачення змінюється залежно від контексту та часу. Як зазначає Б. Бузан, безпека є «особливим типом політики», коли певні події конструюються як екзистенціальні загрози, що вимагають надзвичайних заходів. Це підкреслює необхідність гнучкого та контекстуального підходу до визначення та забезпечення безпеки [4].

Нассіф М. Адіонг підкреслює, що диверсифікація загроз безпеці призвела до розробки нових концептуальних рамок, таких як «гуманітарна безпека», яка зосереджується на захисті індивідів і громад, а не лише держав. Це відображає зміну підходів до безпеки, де увага зміщується з державних інтересів на безпеку людини, що є важливим для вирішення сучасних викликів у сфері безпеки [5, с. 6]. І. Чапсон підтримує думку про зміну фокусу безпеки від виключно національних інтересів до більш широкого розуміння, яке охоплює безпеку людей у контексті глобальних викликів, таких як екологічні та соціальні загрози. Це підкреслює важливість взаємозв'язку між безпекою та розвитком, оскільки сучасні аспекти, наприклад, безпека на морі, все більше асоціюються з безпекою людини та сталим розвитком [6].

Війна залишається одним із ключових факторів, що впливає на переосмислення безпеки в сучасних умовах, зокрема в аспектах фінансово-економічної та соціальної стабільності. Орел (2022) наголошує на важливості мови як чинника національної стійкості та збереження ідентичності національних меншин під час конфліктів, що підсилює роль культурних аспектів у безпеці. Вергуненко (2024) підкреслює, що управління фінансово-економічною безпекою є ключовим елементом стратегії розвитку підприємств під час війни. Це підтверджує необхідність комплексного підходу до забезпечення безпеки в умовах воєнних викликів [7].

Війна в Україні суттєво впливає на національну та глобальну продовольчу безпеку. Агакерімова (2023) підкреслює, що воєнні конфлікти порушують виробничі ланцюги та постачання, що призводить до дефіциту продовольства і зростання цін. Котелевич (2023) додає, що якість і безпечність харчових продуктів безпосередньо впливають на здоров'я та добробут населення, що ускладнюється в умовах війни. Це свідчить про те, що війна має комплексний вплив на продовольчу безпеку, що вимагає особливої уваги та вирішення на міжнародному рівні [8].

Війна в Україні суттєво погіршує продовольчу безпеку, знижуючи доступність і якість харчових продуктів, що негативно впливає на здоров'я населення. Ця ситуація вимагає негайних заходів для забезпечення продовольчої безпеки в умовах конфлікту та мінімізації його наслідків для населення.

Війна суттєво впливає на соціальну сферу, погіршуючи соціальні відносини та безпеку. Військові конфлікти призводять до руйнування інфраструктури, зростання безробіття та погіршення умов життя, що спричиняє соціальне напруження та нестабільність. Ці

фактори вимагають уваги для відновлення соціальної стабільності та підтримки суспільного добробуту під час і після конфліктів [9]. Війна значно ускладнює забезпечення базових соціальних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта, що негативно впливає на добробут населення. Окрім економічних втрат, війна спричиняє глибокі соціальні наслідки, які вимагають комплексного підходу для їх подолання та відновлення суспільної стабільності. Це підкреслює необхідність всебічної підтримки для зменшення впливу війни на соціальні сфери життя.

Результати дослідження. Глобалізація та технологічні зміни значно змінюють підходи до безпеки, вимагаючи адаптації теоретичних рамок. Цифрова трансформація створює нові виклики для інформаційної та кібербезпеки, а загрози стають взаємозалежними, охоплюючи військові, соціально-економічні, екологічні та політичні аспекти. Транснаціональний характер цих загроз ускладнює їх контроль, що вимагає міжнародної координації зусиль. Міждисциплінарний підхід є необхідним для ефективного реагування на сучасні виклики безпеки, а соціальні нерівності та нестабільність лише підсилюють ці загрози, роблячи їх вирішення ще більш складним і важливим.

Висновки. Концепція безпеки стає все більш суб'єктивною та динамічною, зміщуючи фокус з національної безпеки до ширшого розуміння, яке охоплює безпеку індивідів і громад. Війна залишається важливим фактором переосмислення безпеки, особливо в контексті фінансово-економічної та соціальної сфер. Військові конфлікти негативно впливають на продовольчу безпеку, порушуючи виробничі ланцюги, та погіршують соціальні відносини, спричиняючи руйнування інфраструктури і зростання безробіття. У сучасному світі безпека потребує комплексного підходу, який враховує економічні, соціальні та культурні аспекти загроз, особливо в умовах глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Стежко, Н., В., Шевчук, О., Ю. Тенденції розвитку світової електронної комерції в умовах діджиталізації бізнесу. Цифрова економіка та економічна безпека. 2024. № 5. С. 20-25
2. Гришина, Н. Тенденції цифрової трансформації управління персоналом економічних систем в умовах безпекового інформаційного середовища. Цифрова економіка та економічна безпека. 2024. № 10. С. 225-231
3. Юськів Х. В. Нові виклики та загрози для системи національної безпеки держави в умовах трансформації системи міжнародних відносин на глобальному й регіональному рівнях: теоретико-методологічні та прикладні аспекти. Міжнародні відносини. Серія "Політичні науки". 2020. № 22 URL: http://clouds.iir.edu.ua/index.php/pol_n/issue/view/239
4. Buzan B. Rethinking Security after the Cold War / Barry Buzan // Cooperation and Conflict. – 1997. – URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0010836797032001001>
5. Adiong N.M. Securitization: Understanding Its Process in the field of International Relations / Nassef M. Adiong // University of the Philippines, Diliman, 2009. URL: <https://ssrn.com/abstract=1693208>
6. Chapsos I. Is Maritime Security a Traditional Security Challenge? SpringerLink. Опубліковано онлайн: 16 вересня 2024. С. 59-78. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-27914-5_4.
7. Вергуненко В., Зачосова Н. В. Управління фінансово-економічною безпекою як елемент стратегії розвитку суб'єкта господарювання у воєнний час. *Молодий вчений*. 2024. № 5 (129). С. 109-115
8. Котелевич В. А., Гуральська С. В., Гончаренко В. В. Вплив якості і безпечності харчових продуктів на здоров'я та добробут населення Scientific Progress & Innovations. 2023. № 26 (2). С. 96-104
9. Клещов А. Й., Шевчук Н. А., Тульчинська С. Вплив глобальних тенденцій на розвиток теорії еко-індустріальних парків. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2024. № 29. С. 75-79

